مەدىنىدە نازىل بولغان — سۈرە سەف — 14 ئايەت

سۈرە سەفنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئىمام ئەھمەد ئابدۇللاھ ئىبنى سالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: بىز ئۆزئارا بىر - بىرىمىزدىن بىزدىن: كىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن قايسى ئەمەلنىڭ الله غا ئەڭ سۆيۈملۈك ئىكەنلىكىنى سوراپ كېلىدۇ؟ دېيىشتۇق. لېكىن ئىچىمىزدىن ھېچ كىم ئورنىدىن تۇرمىدى. دەل شۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ قېشىمىزغا بىر ئادەمنى ئەۋەتتى. ئاندىن بىزنى يىغىپ بىزگە بۇ سۈرىنى يەنى سۈرە سەفنىڭ ھەممىسىنى ئوقۇپ بەردى.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لِمَ
تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ ٱللَّهِ أَن تَقُولُوا۟ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ
ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَ فِي سَبِيلِهِۦ صَفًّا كَأَنَّهُم بُنْيَٰنٌ مَّرْصُوصٌ ﴿٤﴾

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان الله نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

ئاسمانلاردىكى نەرسىلەر (يەنى پەرىشتىلەر) ۋە زېمىندىكى نەرسىلەر (يەنى ئىنسانلار، ئۆسۈملۈكلەر، جانسىز شەيئىلەر) الله غا تەسبىھ ئېيتتى، الله غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر[1]. ئى مۆمىنلەر! سىلەر نېمە ئۈچۈن قىلمايدىغان ئىشنى قىلىمىز دەيسىلەر؟ (يەنى ئەمەلدە سىلەر قىلمايدىغان ياخشى ئىشلارنى نېمە ئۈچۈن ئاغزىڭلاردا قىلىمىز دەيسىلەر؟)[2]. سىلەرنىڭ قىلمايدىغان ئىشنى (قىلىمىز) دېيىشىڭلار الله نىڭ دەرگاھىدا ئەڭ ئۆچ (كۆرۈلىدىغان نەرسىدۇر)[3]. شۈبھىسىزكى، الله ئۆزىنىڭ يولىدا مۇستەھكەم بىنادەك سەپ بولۇپ جىھاد قىلغانلارنى (يەنى ئۇرۇش مەيدانىدا دۈشمەنلەرگە ئۇچراشقان چاغدا مەۋقەسىدە ساباتلىق تۇرۇپ غازات قىلغانلارنى) دوست تۇتىدۇ[4].

قىلمايدىغان ئىشنى قىلىمىز دېگۈچىلەرنى ئەيىبلەش توغرىسىدا

﴿ئاسمانلاردىكى نەرسىلەر (يەنى پەرىشتىلەر) ۋە زېمىندىكى نەرسىلەر (يەنى ئىنسانلار، ئۆسۈملۈكلەر، جانسىز شەيئىلەر) الله غا تەسبىھ ئېيتتى، الله غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر﴾

www.munber.org

بۇ ئايەتنىڭ تەپسىرى يۇقىرىدا بىر قانچە قېتىم تەكرارلاندى. شۇڭا بۇ يەردە ئۇنى قايتا تەكرارلاش ھاجەتسىزدۇر.

﴿ئى مۆمىنلەر! سىلەر نېمە ئۈچۈن قىلمايدىغان ئىشنى قىلىمىز دەيسىلەر؟ (يەنى ئەمەلدە سىلەر قىلمايدىغان ياخشى ئىشلارنى نېمە ئۈچۈن ئاغزىڭلاردا قىلىمىز دەيسىلەر؟)﴾ بۇ ئايەت بىرەر ئىشنى ياكى بىرەر سۆزنى ۋەدە قىلىپ ئاندىن ئۇنىڭغا ۋاپا قىلمىغان كىشىنى قاتتىق ئەيىبلەيدۇ. شۇڭا ۋەدە قىلىنغان ئىش مەيلى زىيانلىق بولسۇن ياكى زىيانلىق بولمىسۇن، ۋەدىگە قەتئىي ۋاپا قىلىش ۋاجىپتۇر دېگەن قاراشتىكى سەلەپ ئۆلىمالىرى ئۆزلىرىنىڭ كۆز قاراشلىرىغا بۇ ئايەت كەرىمنى دەلىل قىلىپ كۆرسىتىدۇ.

ئۇلار بۇ قاراشقا ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايەت قىلغان تۆۋەندىكى ھەدىسنى پاكىت قىلىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «مۇناپىقنىڭ ئالامىتى ئۈچتۇر، ئەگەر ۋەدە قىلسا ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلىدۇ، سۆزلىسە يالغان سۆزلەيدۇ، ئامانەت قويۇلسا خىيانەت قىلىدۇ».

ئىمام بۇخارى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «تۆت ئىش بار، كىمدە ئۇ تۆت ئىش تېپىلسا، ئۇ خالىس مۇناپىق بولىدۇ، كىمدە ئۇ تۆت ئىشنىڭ بىرى تېپىلسا، ئۇ كىشى ھەتتا شۇ ئىشنى تاشلىمىغۇچىلىك ئۇنىڭدا مۇناپىقلىقنىڭ بىر ئالامىتى بولىدۇ». شۇ تۆت ئىشنىڭ بىرى ۋەدىگە خىلاپلىق قىلىش، دەپ كۆرسىتىلىدۇ. اللّٰه تائالا شۇڭا بۇ خىل كىشىلەرنى ئەيىبلەشنى تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: ﴿سىلەرنىڭ قىلمايدىغان ئىشنى (قىلىمىز) دېيىشىڭلار اللّٰه نىڭ دەرگاھىدا ئەڭ ئۆچ (كۆرۈلىدىغان نەرسىدۇر)﴾.

ئىمام ئەھمەد ۋە ئەبۇداۋۇد، ئابدۇللاھ ئىبنى ئامىرنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ قېشىمىزغا كەلدى. مەن ئۇ چاغدا كىچىك بالا ئىدىم. مەن ئويناش ئۈچۈن سىرتقا ماڭدىم، ئانام، ئى ئابدۇللاھ! بۇياققا كەل! مەن ساڭا ئوبدان بىر نەرسە بېرىمەن، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئانامغا: «ئۇنىڭغا نېمە بەرمەكچىسىز؟» دېدى. ئانام: خورما بەرمەكچىمەن، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئەگەر سىز ئوغلىڭىزغا بىر نەرسە بەرمىسىڭىز، سىزگە بىر يالغان سۆز قىلغانلىق گۇناھى يېزىلىدۇ» دېدى.

مۇقاتىل ئىبنى ھەييان مۇنداق دەيدۇ: مۆمىنلەر اللّٰه غا ئەڭ سۆيۈملۈك كۆرۈنىدىغان ئەمەللەرنى بىلسەك ئىدۇق، ئۇنى ئەلۋەتتە قىلاتتۇق، دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن اللّٰه تائالا ﴿شۈبھىسىزكى، اللّٰه ئۆزىنىڭ يولىدا مۇستەھكەم بىنادەك سەپ بولۇپ جىھاد قىلغانلارنى (يەنى ئۇرۇش مەيدانىدا دۈشمەنلەرگە ئۇچراشقان چاغدا مەۋقەسىدە ساباتلىق تۇرۇپ غازات قىلغانلارنى) دوست تۇتىدۇ﴾ دېدى. اللّٰه تائالا بۇ ئايەتتە ئۆزىگە ئەڭ سۆيۈملۈك ئەمەلنى مۆمىنلەرگە بايان قىلىپ كۆرسەتتى، ئۇلار ئۇھۇد ئۇرۇشىدا جىھاد بىلەن سىنالدى. جىھاد مەيدانىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تاشلاپ ئارقىلىرىغا قاراپ قاچتى. شۇنىڭ بىلەن اللّٰه تائالا بۇ ھەقتە ﴿ئەگەر ئۇلار سىلەرنى يەڭسە سىلەرگە دۈشمەن بولىدۇ، سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلىدۇ، سىلەرنى تىللايدۇ، سىلەرنىڭ مۇرتەد بولۇشۇڭلارنى ئارزۇ قىلىدۇ﴾ دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى ۋە ئېچىڭلاردىن ماڭا ئەڭ سۆيۈملۈك بولغان كىشى مېنىڭ يولۇمدا جىھاد قىلغان كىشىدۇر، دېدى.

بەزىلەر بۇ ئايەتنى جىھاد ھەققىدە نازىل بولغان دەيدۇ. چۈنكى، ئادەملەر جىھاد قىلدىم دەيدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ جىھاد قىلمىغان. بىرسىگە نەيزە تىقتىم دەيدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ ھېچكىمگە نەيزە تىقمىغان. دۈشمەننى چاپتىم دەيدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ بىرمۇ دۈشمەننى چاپمىغان چىداملىق بىلەن ئۇرۇش قىلدىم دەيدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇ ئۇرۇشقا چىداملىق بولمىغان ئادەملەردۇر.

www.munber.org

قەتادە ۋە زەھھاك مۇنداق دەيدۇ: بۇ ئايەت بىز دۈشمەنلەرنى ئۆلتۈردۇق، ئۇلارنى چاپتۇق، ئۇلارغا نەيزە تىقتۇق ۋە قالتىس ئىشلارنى قىلدۇق دېگەن، ئەمەلىيەتتە بولسا ئۇ ئىشلاردىن ھېچبىرىنى قىلمىغان ئادەملەرنى ئەيىبلەپ نازىل بولدى.

سەئىد ئىبنى جۇبەير الله تائالا نىڭ ﴿**شۈبھىسىزكى، الله ئۆزىنىڭ يولىدا مۇستەھكەم بىنادەك سەپ بولۇپ جىھاد قىلغانلارنى (يەنى ئۇرۇش مەيدانىدا دۈشمەنلەرگە ئۇچراشقان چاغدا مەۋقەسىدە ساباتلىق تۇرۇپ غازات قىلغانلارنى) دوست تۇتىدۇ**﴾ دېگەن ئايىتى ھەققىدە مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۈشمەنلەر بىلەن ئۇرۇش قىلغاندا مۆمىنلەرنى بىر - بىرىگە يېقىن قىلىپ سەپكە تىزاتتى. الله تائالا بۇ ئايەتتە مۆمىنلەرگە جەڭ مەيدانىدا قانداق سەپ تۈزۈشنى ئۆگىتىدۇ.

* * * * * * *

وَإِذۡ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوۡمِهِۦ يَٰقَوۡمِ لِمَ تُؤۡذُونَنِي وَقَد تَّعۡلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡۖ فَلَمَّا زَاغُوٓاْ أَزَاغَ ٱللَّهُ قُلُوبَهُمۡۚ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡفَٰسِقِينَ ﴿٥﴾ وَإِذۡ قَالَ عِيسَى ٱبۡنُ مَرۡيَمَ يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُم مُّصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيَّ مِنَ ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَمُبَشِّرَۢا بِرَسُولٖ يَأۡتِي مِنۢ بَعۡدِي ٱسۡمُهُۥٓ أَحۡمَدُۖ فَلَمَّا جَآءَهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ قَالُواْ هَٰذَا سِحۡرٞ مُّبِينٞ ﴿٦﴾

ئۆز ۋاقتىدا مۇسا قەۋمىگە: «ئى قەۋمىم! مېنىڭ الله نىڭ سىلەرگە ئەۋەتكەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىمنى بىلىپ تۇرۇپ سىلەر ماڭا نېمىشقا ئازار بېرىسىلەر؟» دېدى، ئۇلار (ھەقتىن) بۇرۇلۇپ كەتكەندىن كېيىن، الله ئۇلارنىڭ دىللىرىنى ھىدايەتتىن بۇرىۋەتتى، الله پاسىق قەۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ[5]*. ئۆز ۋاقتىدا مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا: «ئى ئىسرائىل ئەۋلادى! مەن سىلەرگە ھەقىقەتەن الله ئەۋەتكەن، مەندىن بۇرۇن كەلگەن تەۋراتنى تەستىق قىلغۇچى، مەندىن كېيىن كېلىدىغان ئەھمەد ئىسىملىك پەيغەمبەر بىلەن خۇش خەۋەر بەرگۈچى پەيغەمبەرمەن» دېدى. ئىسا ئۇلارغا روشەن مۆجىزىلەرنى ئېلىپ كەلگەن چاغدا، ئۇلار: «بۇ ئوپئوچۇق سېھىردۇر» دېدى*[6].

مۇسانىڭ قەۋمىنىڭ ئۆزىگە ئازار بەرگەنلىكىنى تىلغا ئېلىشى ۋە الله نىڭ ئۇلارنىڭ دىللىرىنى بۇرۋەتكەنلىكى توغرىسىدا

الله تائالا بۇ ئايەتتە بەندىسى، پەيغەمبىرى ۋە سۆھبەتدىشى مۇسا ئىبنى ئىمران ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھۋالىدىن خەۋەر قىلىدۇ، مۇسا قەۋمىگە: ﴿**مېنىڭ الله نىڭ سىلەرگە ئەۋەتكەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىمنى بىلىپ تۇرۇپ سىلەر ماڭا نېمىشقا ئازار بېرىسىلەر؟**﴾ دېدى. يەنى سىلەر مېنىڭ سىلەرگە پەيغەمبەرلىكنى ئېلىپ كەلگەنلىكىمنى، مېنىڭ راستچىل ئىكەنلىكىمنى بىلىپ تۇرۇپ نېمىشقا ماڭا ئازار يەتكۈزۈسىلەر؟ بۇ ئايەتتە الله تائالا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۆز قەۋمىدىن ۋە باشقا قەۋملەردىن بولغان كاپىرلاردىن يەتكەن ئەزىيەتلەر ئۈچۈن تەسەللىي بېرىدۇ ۋە ئۇنى سەۋر قىلىشقا بۇيرۇيدۇ. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «الله نىڭ رەھمىتى مۇساغا بولسۇن، مۇسا ھەقىقەتەن بۇنىڭدىن كۆپ ئەزىيەتلەرگە ئۇچرىدى ۋە سەۋر قىلدى».

www.munber.org

مەزكۇر ئايەت مۆمىنلەرنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا زىيانكەشلىك قىلىشتىن ياكى ئۇنىڭغا ئەزىيەت يەتكۈزۈشتىن توسىدۇ. اللّٰه تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿ئى مۆمىنلەر! سىلەر مۇساغا ئازار قىلغان كىشىلەر (يەنى بەنى ئىسرائىل) دەك بولماڭلار، اللّٰه مۇسانى ئۇلارنىڭ ئېيتقانلىرىدىن (يەنى تۆھمەتلىرىدىن) ئاقلىدى، مۇسا اللّٰه نىڭ دەرگاھىدا ئابرۇيلۇق ئىدى﴾[1].

﴿**ئۇلار (ھەقتىن) بۇرۇلۇپ كەتكەندىن كېيىن، اللّٰه ئۇلارنىڭ دىللىرىنى ھىدايەتتىن بۇرىۋەتتى**﴾ يەنى ئۇلار ھەقنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا ئەگىشىشتىن بۇرۇلۇپ كەتكەندىن كېيىن، اللّٰه ئۇلارنىڭ دىللىرىنى ھىدايەتتىن بۇرىۋەتتى. ھەممە ئۇلارنىڭ دىللىرىغا شەك، تىنىرقاش ۋە گۇمانخورلۇقنى سىلىۋەتتى. اللّٰه تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن ﴿ئۇلارنىڭ دىللىرىنى، كۆزلىرىنى ھەق (نى چۈشىنىش ۋە كۆرۈش) تىن بۇرىۋېتىمىز، ئۇلار دەسلەپتە مۆجىزىلەرگە ئىشەنمىگىنىدەك (يەنە ئىشەنمەيدۇ)، ئۇلارنى گۇمراھلىقلىرىدا تېڭىرقاپ يۈرۈشكە قويۇۋېتىمىز﴾[2] ﴿كىمكى ئۆزىگە (مۆجىزىلەر ئارقىلىق) توغرا يول ئېنىق بولغاندىن كېيىن، پەيغەمبەرگە (يەنى ئۇنىڭ ئەمرىگە) مۇخالىپەتچىلىك قىلىدىكەن، مۆمىنلەرنىڭ يولىدىن غەيرىيگە ئەگىشىدىكەن، ئۇنى ئۆز يولىغا قويۇپ بېرىمىز، ئۇنى (ئاخىرەتتە) جەھەننەمگە كىرگۈزىمىز، جەھەننەم نېمىدېگەن يامان جاي!﴾[3] شۇڭا اللّٰه تائالا (تەپسىر بولۇۋاتقان) بۇ ئايەتتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿**اللّٰه پاسىق قەۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ**﴾.

ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھمەد دېگەن ئىسمى بىلەن خۇش خەۋەر بەرگەنلىكى توغرىسىدا

﴿**ئۆز ۋاقتىدا مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا: «ئى ئىسرائىل ئەۋلادى! مەن سىلەرگە ھەقىقەتەن اللّٰه ئەۋەتكەن، مەندىن بۇرۇن كەلگەن تەۋراتنى تەستىق قىلغۇچى، مەندىن كېيىن كېلىدىغان ئەھمەد ئىسىملىك پەيغەمبەر بىلەن خۇش خەۋەر بەرگۈچى پەيغەمبەرمەن» دېدى**﴾ يەنى تەۋرات مېنىڭ پەيغەمبەر بولۇپ كېلىدىغانلىقىم بىلەن خۇش خەۋەر بەردى، مەن شۇ خەۋەرگە ئۇيغۇن ھالدا پەيغەمبەر بولۇپ كەلدىم. مەن مەندىن كېيىن كېلىدىغان پەيغەمبەر بىلەن خۇش خەۋەر بەرگۈچىمەن. ئۇ پەيغەمبەر مەككىدىن چىقىدىغان، ئۇممى، ئەرەب پەيغەمبەر بولۇپ ئىسمى ئەھمەدتۇر.

ئىسا ئەلەيھىسسالام ئىسرائىل ئەۋلادىدىن كېلىدىغان پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسىدۇر. ئۇ ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ جامائىتى ئىچىدە تۇرۇپ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر بولۇپ كېلىدىغانلىقى، ئۇنىڭدىن كېيىن قىيامەتكىچە ھېچ بىر پەيغەمبەرنىڭ كەلمەيدىغانلىقى ھەققىدە خۇش خەۋەر بەردى.

ئىمام بۇخارى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نۇرغۇن ئىسىملىرىنىڭ بارلىقى ھەققىدە جۇبەير ئىبنى مۇتئىمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: «مېنىڭ ھەقىقەتەن نۇرغۇن ئىسىملىرىم بار، مەن ”مۇھەممەد“ دەپ ئاتىلىمەن، ”ئەھمەد“ دەپ ئاتىلىمەن، ”ماھي“ (ئۈچۈرگۈچى) دەپ ئاتىلىمەن، اللّٰه مەن بىلەن كۇفرىنى ئۆچۈرىدۇ. مەن ”ھاشىر“ (يىغقۇچى) دەپ ئاتىلىمەن، قىيامەت كۈنى ئىنسانلار مېنىڭ ئالدىمغا يىغىلىدۇ. مەن ”ئاقىب“ (ئەڭ ئاخىرى) دەپمۇ ئاتىلىمەن» بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىممۇ رىۋايەت قىلغان.

---

[1] سۈرە ئەھزاب 69 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەنئام 110 ـ ئايەت.
[3] سۈرە نىسا 115 ـ ئايەت.

www.munber.org

مۇھەممەد ئىبنى ئىسھاق خالد ئىبنى مەئداندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! سەن ئۆزەڭ ھەققىدە بىزگە سۆزلەپ بەرگىن دېگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مېنىڭ ھەققىمدە ئاتام ئىبراھىم دۇئا قىلغان، ئىسا ئەلەيھىسسالام مېنىڭ پەيغەمبەر بولۇپ كېلىدىغانلىقىم بىلەن خۇش خەۋەر بەرگەن. ئانام ماڭا ھامىلدار بولغان چاغدا، چۈشىدە ئۆزىدىن شام زېمىنىدىكى بۇسرا شەھىرىنىڭ قەسىرلىرىنى يورۇتۇۋەتكۈدەك دەرىجىدە بىر نۇرنىڭ چىقىپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن» دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ.

ئىمام ئەھمەد ئىرباز ئىبنى سارىيەدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «شەك - شۈبھىسىزكى مەن اللە نىڭ دەرگاھىدا مەن ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەر قىلىپ بېكىتىلگەن چاغدا ئادەم ئەلەيھىسسالام تېخى شەكىللىگە كىرگۈزۈلمىگەن لاي ھالىتىدە ئىدى. مەن سىلەرگە پەيغەمبەرلىكىمنىڭ دەسلەپكى خۇش بېشارەتلىرىنى دەپ بېرەي. مېنىڭ ھەققىمدە ئاتام ئىبراھىم دۇئا قىلغان، ئىسا ئەلەيھىسسالام مېنىڭ پەيغەمبەر بولۇپ كېلىدىغانلىقىم بىلەن خۇش خەۋەر بەرگەن، ئانام مېنىڭ ھەققىمدە چۈش كۆرگەن. پەيغەمبەرلەرنىڭ ئانىلىرى ئەنە شۇنداق مۆجىزە خاراكتېرلىك چۈشلەرنى كۆرىدۇ».

ئىمام ئەھمەد ئەبۇئۇمامەنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! پەيغەمبەرلىكىڭنىڭ بېشارىتىنىڭ باشلىنىشى ھەققىدە ماڭا سۆزلەپ بەرگىن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مېنىڭ ھەققىمدە ئاتام ئىبراھىم دۇئا قىلغان، ئىسا ئەلەيھىسسالام مېنىڭ پەيغەمبەر بولۇپ كېلىدىغانلىقىم بىلەن خۇش خەۋەر بەرگەن. ئانام چۈشىدە ئۆزىدىن شام قەسىرلىرىنى يورۇتۇۋەتكۈدەك دەرىجىدە بىر نۇرنىڭ چىقىپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن».

ئىمام ئەھمەد ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇدنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنى پادىشاھ نەجاشىنىڭ يېنىغا ئەۋەتتى. بىز 80 گە يېقىن ئادەم ئىدۇق. بىزنىڭ ئىچىمىزدە مەن، جەئفەر، ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇرفۇتە، ئوسمان ئىبنى مەزئۇن، ئەبۇمۇسا قاتارلىقلار ئىدۇق. بىز نەجاشىنىڭ يېنىغا يېتىپ باردۇق. قۇرەيشلەر بىزنىڭ ئىزىمىزدىن ئەمرى ئىبنى ئاس بىلەن ئەمارە ئىبنى ۋەلىدنى نۇرغۇن سوغا - سالاملار بىلەن ئەۋەتىپتۇ. بۇ ئىككى ئادەم نەجاشىنىڭ يېنىغا كىرگەندە، ئۇنىڭغا سەجدە قىلدى. ئاندىن بىرى ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىگە، يەنە بىرى سول تەرىپىگە ئۆتتى. ئاندىن ئۇنىڭغا: شەك - شۈبھىسىزكى، بىزنىڭ تاغىمىزنىڭ باللىرىدىن بىر بۆلۈك كىشىلەر سېنىڭ زېمىنىڭغا چۈشتى. ئۇلار بىزنىڭ ۋە ئاتا - بوۋىلىرىمىزنىڭ دىنىدىن يۈز ئۆرۈگەنلەردۇر، دېدى. نەجاشى: ئۇلار قەيەردە؟ دېدى. ئۇ ئىككى ئادەم ئۇلار سېنىڭ زېمىنىڭدا ئۇلارغا ئادەم ئەۋەتىپ چاقىرتىپ كەلگىن، دېدى. نەجاشى ئۇلارغا ئادەم ئەۋەتىپ چاقىرتىپ كەلدى. جەئفەر قېرىنداشلىرىغا: بۈگۈن مەن سىلەرگە ۋاكالىتەن سۆز قىلغۇچىمەن، دېدى. باشقىلار ئۇنىڭغا ماقۇل بولدى. جەئفەر نەجاشىغا سالام بەردى. لېكىن، سەجدە قىلمىدى. پادىشاھنىڭ يېنىدىكىلەر جەئفەرگە: سەن نېمىشقا پادىشاھقا سەجدە قىلمايسەن؟ دېدى. جەئفەر: بىز پەقەت غالىب ۋە بۈيۈك اللە غىلا سەجدە قىلىمىز، دېدى. نەجاشى: بۇ قانداق گەپ؟ دېدى. جەئفەر شەك - شۈبھىسىزكى، اللە بىزگە ئۆز ئەلچىسىنى ئەۋەتتى. اللە نىڭ ئەلچىسى بىزنى غالىب ۋە بۈيۈك اللە دىن باشقا ھېچ قانداق ئادەمگە سەجدە قىلماسلىققا بۇيرىدى ۋە بىزنى ناماز ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە بۇيرۇدى، دېدى.

ئەمرى ئىبنى ئاس نەجاشىغا: ئۇلار مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالام ھەققىدە ساڭا قارشى سۆز قىلىدۇ، دېدى. نەجاشى مۇسۇلمانلارغا قاراپ: مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ۋە ئۇنىڭ ئانىسى مەريەم

www.munber.org

ھەققىدە نېمە دەيسىلەر؟ دېدى. جەئفەر: غالىب ۋە بۈيۈك الله نېمە دېگەن بولسا شۇنى دېدۇق، ئىسا الله نىڭ كەلىمىسىدۇر، يەنى ئاتىنىڭ ۋاستىسىز الله نىڭ ”ۋۇجۇتقا كەل“ دېگەن سۆزىدىن يارىتىلغاندۇر ۋە الله تەرىپىدىن كەلگەن بىر روھتۇر. الله ئۇ روھنى ئۆزىنى الله ئۇچۇن ئاتىۋەتكەن، ئەركەك ئىنسان ئەۋلادى يېقىنلاشمىغان، ئالدىدىن بىرەر ئوغۇل بالا تۇغرا ئۆتۈپ باقمىغان، پاك قىز مەريەمگە تاشلىدى، دېدى. نەجاشى يەردىن بىر تال تاياقنى ئېلىپ ئاندىن: ئى ھەبەشىستانلىقلار! ئى ۋەز ئېيتقۇچىلار ۋە ئۆزىنى ئىبادەتكە بېغىشلىغۇچىلار! الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇ مۇسۇلمانلار بىز دەۋاتقان نەرسىگە مۇشۇنچىلىك نەرسىنى قوشمايدىكەن، دېدى. ئاندىن ئۇ مۇسۇلمانلارغا قاراپ تۇرۇپ: قەدەم تەشرىپ قىلغانلىقىڭلارنى قارشى ئالىمىز، سىلەر قالدۇرۇپ كەلگەن كىشى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا مىننەتدارلىقىمىزنى يوللايمىز. مەن شۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئۇ الله نىڭ ئەلچىسىدۇر. ئۇنىڭ ئىنجىلدا سۈپەتلەنگەنلىكىنى بىلىمىز، مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ئۇنىڭ پەيغەمبەر بولۇپ كېلىدىغانلىقى بىلەن خۇش خەۋەر بەرگەن، سىلەر خالىغان جايغا يەرلىشىڭلار. الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئەگەر ئۈستۈمدە پادىشاھلىق ۋەزىپىسى بولمىسا ئىدى. مەن ئۇ پەيغەمبەرنىڭ يېنىغا ئەلۋەتتە باراتتىم ـ دە، ئۇنىڭ ئايىغىنى كۆتۈرۈپ خىزمىتىنى قىلاتتىم ۋە تاھارىتىگە سۇ بېرەتتىم، دېدى. ئاندىن ھېلىقى قۇرەيشلىك ئىككى ئادەمنىڭ سوۋغا ـ سالاملىرىنى قايتۇرۇپ بېرىشكە بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ سوۋغا ـ سالاملىرى قايتۇرۇپ بېرىلدى.

بىر مەزگىلدىن كېيىن ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد ھەبەشىستاندىن قايتىپ بەدرى ئۇرۇشىغا ئۈلگۈرۈپ مەدىنىگە باردى. ئېيتىلىشىچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا نەجاشىنىڭ ئۆلۈم خەۋىرى يېتىپ كەلگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مەغپىرەت تىلەپ دۇئا قىلغان.

﴿ئىسا ئۇلارغا روشەن مۆجىزىلەرنى ئېلىپ كەلگەن چاغدا، ئۇلار: «بۇ ئوپئوچۇق سېھىردۇر» دېدى﴾ ئىبنى جۇرەيج ۋە ئىبنى جەرىر بۇ ئايەت ھەققىدە مۇنداق دەيدۇ. كەلگۈسىدە كېلىدىغانلىقى ھەققىدە خۇش خەۋەر بېرىلگەن، ئىلگىرىكى زامانلاردا تىلغا داستان بولغان ”ئەھمەد“ ئىسىملىك پەيغەمبەر يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام روشەن مۆجىزىلەرنى ئېلىپ كەلگەن چاغدا، كاپىرلار ۋە ئۇنىڭغا قارشى چىققۇچىلار **﴿«بۇ ئوپئوچۇق سېھىردۇر» دېدى﴾**.

* * * * * * *

وَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ وَهُوَ يُدۡعَىٰٓ إِلَى ٱلۡإِسۡلَٰمِۚ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ
ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطۡفِـُٔواْ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفۡوَٰهِهِمۡ وَٱللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡكَٰفِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ
ٱلَّذِيٓ أَرۡسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلۡهُدَىٰ وَدِينِ ٱلۡحَقِّ لِيُظۡهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُشۡرِكُونَ ﴿٩﴾

ئىسلامغا دەۋەت قىلىنىۋېتىپ، الله غا يالغاننى (يەنى الله نىڭ شېرىكى بار، بالىسى بار دېگەندەك سۆزلەرنى) چاپلىغان كىشىدىنمۇ زالىم كىشى بارمۇ؟ الله زالىم (يەنى كاپىر) قەۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ﴿7﴾. ئۇلار الله نىڭ نۇرىنى (يەنى الله نىڭ دىنىنى ۋە نۇرلۇق شەرىئىتىنى) ئېغىزلىرى بىلەن ئۆچۈرىۋەتمەكچى بولىدۇ، كاپىرلار يامان كۆرگەن تەقدىردىمۇ، الله ئۆزىنىڭ نۇرىنى مۇكەممەل قىلغۇچىدۇر (يەنى ئۆزىنىڭ دىنىنى ئاشكارىلىغۇچىدۇر)﴿8﴾. مۇشرىكلار يامان كۆرگەن تەقدىردىمۇ، الله ھەق دىنىنى

www.munber.org

بارلىق دىنلار ئۈستىدىن غالىب قىلىش ئۈچۈن پەيغەمبىرىنى ھىدايەت بىلەن ۋە ھەق دىن بىلەن ئەۋەتتى[9].

ئەڭ زالىم ئىنساننىڭ تىلغا ئېلىنىشى، ئىسلام نۇرىنىڭ مۇكەممەل قىلىنىدىغانلىقى ۋە ئىسلام دىنىنىڭ پۈتۈن دىنلار ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدىغانلىقى ھەققىدە بېرىلگەن خۇش خەۋەر توغرىسىدا

﴿ئىسلامغا دەۋەت قىلىنىۋېتىپ، اللّٰه غا يالغاننى (يەنى اللّٰه نىڭ شېرىكى بار، بالىسى بار دېگەندەك سۆزلەرنى) چاپلىغان كىشىدىنمۇ زالىم كىشى بارمۇ؟﴾ يەنى اللّٰه غا يالغاننى چاپلىغان، اللّٰه نىڭ بار ۋە بىرلىكىگە ۋە ئىخلاسمەن بولۇشقا چاقىرىلىپ تۇرۇپ اللّٰه غا بۇتلارنى شېرىك كەلتۈرگەن كىشىدىن زالىم ئادەم يوق. **﴿اللّٰه زالىم (يەنى كاپىر) قەۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ. ئۇلار اللّٰه نىڭ نۇرىنى (يەنى اللّٰه نىڭ دىنىنى ۋە نۇرلۇق شەرىئىتىنى) ئېغىزلىرى بىلەن ئۆچۈرىۋەتمەكچى بولىدۇ﴾** يەنى ئۇلار ھەقنى باتىل بىلەن يوقىتىشقا ئورۇنىدۇ. ئۇلارنىڭ بۇ قىلمىشلىرىنىڭ مىسالى كۈن نۇرىنى ئېتەك بىلەن ياپماقچى بولغان ئادەمنىڭ مىسالىغا ئوخشايدۇ. كۈننىڭ نۇرىنى ئېتەك بىلەن يېپىش مۇمكىن بولمىغىنىدەك، ھەقنى باتىل بىلەن ئۆچۈرۈشمۇ ھەرگىز مۇمكىن بولمايدۇ. شۇڭا اللّٰه تائالا مۇنداق دەيدۇ **﴿كاپىرلار يامان كۆرگەن تەقدىردىمۇ، اللّٰه ئۆزىنىڭ نۇرىنى مۇكەممەل قىلغۇچىدۇر (يەنى ئۆزىنىڭ دىنىنى ئاشكارىلىغۇچىدۇر). مۇشرىكلار يامان كۆرگەن تەقدىردىمۇ، اللّٰه ھەق دىنىنى بارلىق دىنلار ئۈستىدىن غالىب قىلىش ئۈچۈن پەيغەمبىرىنى ھىدايەت بىلەن ۋە ھەق دىن بىلەن ئەۋەتتى﴾** بۇ ئىككى ئايەتنىڭ تەپسىرى سۈرە تەۋبىدىكى بۇ ئايەتكە مەزمۇنداش ئايەتنىڭ تەپسىرىدە تەپسىلىي بايان قىلىندى.

* * * * * * *

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ هَلۡ أَدُلُّكُمۡ عَلَىٰ تِجَٰرَةٖ تُنجِيكُم مِّنۡ عَذَابٍ أَلِيمٖ ﴿١٠﴾ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ
وَتُجَٰهِدُونَ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمۡوَٰلِكُمۡ وَأَنفُسِكُمۡۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿١١﴾ يَغۡفِرۡ لَكُمۡ
ذُنُوبَكُمۡ وَيُدۡخِلۡكُمۡ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ وَمَسَٰكِنَ طَيِّبَةٗ فِي جَنَّٰتِ عَدۡنٖۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ
ٱلۡعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخۡرَىٰ تُحِبُّونَهَاۖ نَصۡرٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَتۡحٞ قَرِيبٞۗ وَبَشِّرِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿١٣﴾

ئى مۆمىنلەر! سىلەرگە سىلەرنى قاتتىق ئازابتىن قۇتۇلدۇرىدىغان بىر تىجارەتنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟[10]. ***اللّٰه غا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە (چىن) ئىمان ئېيتقايسىلەر، اللّٰه نىڭ يولىدا مېلىڭلار بىلەن، جېنىڭلار بىلەن جىھاد قىلغايسىلەر، ئەگەر بىلسەڭلار، سىلەر ئۈچۈن بۇ ياخشىدۇر***[11]. ***(شۇنداق قىلساڭلار) اللّٰه سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنى مەغپىرەت قىلىدۇ، سىلەرنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، دائىمىي تۇرالغۇ بولغان جەننەتلەردىكى گۈزەل سارايلاردا (تۇرغۇزىدۇ)، بۇ چوڭ مۇۋەپپەقىيەتتۇر***[12]. ***سىلەرگە (مەرھەمەت قىلىنىدىغان) سىلەر ياخشى كۆرىدىغان ئىككىنچى بىر نېمەت اللّٰه دىن كېلىدىغان نۇسرەت ۋە يېقىن غەلىبە (يەنى مەككىنىڭ پەتھى قىلىنىشى)دۇر، (ئى مۇھەممەد!) مۆمىنلەرگە (بۇ روشەن مەرھەمەت بىلەن) خۇش خەۋەر بەرگىن***[13].

www.munber.org

قاتتىق ئازابتىن قۇتۇلدۇرىدىغان تىجارەت توغرىسىدا

يۇقىرىدا ئابدۇللاھ ئىبنى سالامنىڭ ھەدىسىدە بايان قىلىنغىنىدەك ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن غالىب ۋە بۈيۈك اللہ غا ئەڭ سۆيۈملۈك بولغان ئەمەلنى سوراپ بىلمەكچى ۋە شۇ ئەمەلنى ئورۇندىماقچى بولۇشتى. شۇنىڭ بىلەن اللہ تائالا بۇ سۈرىنى خۇسۇسەن بۇ ئايەتنى نازىل قىلدى.

﴿**ئى مۆمىنلەر! سىلەرگە سىلەرنى قاتتىق ئازابتىن قۇتۇلدۇرىدىغان بىر تىجارەتنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟**﴾ ئاندىن اللہ تائالا ھەرگىز زىيان تارتقۇزمايدىغان، بەلكى تۇسالغۇلارنى يوقىتىپ، كۆزلىگەن مەقسەتكە ئېرىشتۈرىدىغان بۇ كاتتا تىجارەتنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿**اللہ غا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە (چىن) ئىمان ئېيتقايسىلەر، اللہ نىڭ يولىدا مېلىڭلار بىلەن، جېنىڭلار بىلەن جىھاد قىلغايسىلەر، ئەگەر بىلسەڭلار، سىلەر ئۈچۈن بۇ ياخشىدۇر**﴾ يەنى بۇ تىجارەت سىلەر ئۈچۈن دۇنيانىڭ تىجارىتىدىن، ئۇنىڭ جاپا ـ مۇشەققەتلىرىدىن ياخشىدۇر.

﴿**(شۇنداق قىلساڭلار) اللہ سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنى مەغپىرەت قىلىدۇ**﴾ يەنى ئەگەر اللہ سىلەرگە بۇيرۇغان ۋە كۆرسەتكەن ئىشلارنى قىلساڭلار، اللہ سىلەرنىڭ خاتالىقىڭلارنى مەغپىرەت قىلىدۇ. سىلەرنى جەننەتلەرگە، ياخشى تۇرالغۇ جايلارغا ۋە ئالىي مەرتىۋىلەرگە ئېرىشتۈرىدۇ، شۇڭا اللہ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**سىلەرنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، دائىمىي تۇرالغۇ بولغان جەننەتلەردىكى گۈزەل سارايلاردا (تۇرغۇزىدۇ)، بۇ چوڭ مۇۋەپپەقىيەتتۇر**﴾.

﴿**سىلەرگە (مەرھەمەت قىلىنىدىغان) سىلەر ياخشى كۆرىدىغان ئىككىنچى بىر نېمەت اللہ دىن كېلىدىغان نۇسرەت ۋە يېقىن غەلىبە (يەنى مەككىنىڭ پەتھى قىلىنىشى)دۇر**﴾ يەنى مەن سىلەرگە سىلەر ياخشى كۆرىدىغان ئىككىنچى بىر نېمەتنى زىيادە ئاتا قىلىمەن. ئەگەر سىلەر اللہ يولىدا جىھاد قىلساڭلار ۋە اللہ نىڭ دىنى ئۈچۈن ياردەم قىلساڭلار، اللہ سىلەرگە ياردەم بېرىشكە كاپالەتلىك قىلىدۇ. اللہ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿**ئى مۆمىنلەر! سىلەر اللہ غا (يەنى اللہ نىڭ دىنىغا) ياردەم بەرسەڭلار، اللہ سىلەرگە (دۈشمىنىڭلارغا قارشى ياردەم بېرىدۇ، قەدەمىڭلارنى (ئۇرۇش مەيدانلىرىدا) بەرقارار قىلىدۇ**﴾[1] ﴿**كىمكى اللہ نىڭ دىنىغا ياردەم بېرىدىكەن، ئەلۋەتتە اللہ ئۇنىڭغا ياردەم بېرىدۇ، اللہ ئەلۋەتتە كۈچلۈكتۇر، غالىبتۇر**﴾[2].

﴿**ۋە يېقىن غەلىبە (يەنى مەككىنىڭ پەتھى قىلىنىشى) دۇر**﴾ مانا بۇ اللہ غا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىتائەت قىلغان، اللہ ۋە ئۇنىڭ دىنىغا ياردەم بەرگەن كىشىگە بېرىلىدىغان دۇنيانىڭ ئەڭ ياخشى نېمىتىدۇر، بۇ نېمەت ئۇلارنى ئاخىرەتنىڭ نېمەتلىرىگە يەتكۈزىدۇ. شۇڭا اللہ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**(ئى مۇھەممەد!) مۆمىنلەرگە (بۇ روشەن مەرھەمەت بىلەن) خۇش خەۋەر بەرگىن**﴾.

* * * * * * *

(1) سۈرە مۇھەممەد 7 ـ ئايەت.
(2) سۈرە ھەج 40 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُونُوٓا۟ أَنصَارَ ٱللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّـۧنَ مَنْ أَنصَارِىٓ إِلَى ٱللَّهِ ۖ قَالَ ٱلْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنصَارُ ٱللَّهِ ۖ فَـَٔامَنَت طَّآئِفَةٌ مِّنۢ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ وَكَفَرَت طَّآئِفَةٌ ۖ فَأَيَّدْنَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا۟ ظَـٰهِرِينَ ﴿١٤﴾

ئى مۆمىنلەر! ھەۋارىيۇنلار (يەنى ئىسا ئەلەيھىسسالامغا دەسلەپتە ئىمان ئېيتقان مۆمىن قەۋم)دەك الله نىڭ ياردەمچىلىرى بولۇڭلار، مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ھەۋارىيۇنلارغا: « (الله نىڭ دەۋىتىنى تەبلىغ قىلىشتا) الله غا كىملەر ياردەمچىلىرىم بولىدۇ؟ » دېدى، ھەۋارىيۇنلار: «بىز الله نىڭ ياردەمچىلىرىمىز» دېدى، ئىسرائىل ئەۋلادىدىن بىر تائىپە ئىمان ئېيتتى، يەنە بىر تائىپە كاپىر بولدى، مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ ئۆز دۈشمەنلىرىگە قارشى تۇرۇشىدا يار ـ يۆلەكتە بولدۇق، شۇنىڭ بىلەن مۆمىنلەر غالىب بولدى﴿14﴾.

مۇسۇلمانلارنىڭ ھەرقانداق ئەھۋالدا دىنىنىڭ ياردەمچىسى ئىكەنلىكى توغرىسىدا

الله تائالا بۇ ئايەتتە مۆمىن بەندىلىرىنى بارلىق ئەھۋاللىرىدا الله نىڭ ياردەمچىلىرى بولۇشقا، سۆزلىرى، ئىش ـ ھەرىكەتلىرى، جانلىرى ۋە ماللىرى بىلەن الله نىڭ دىنىغا ياردەم قىلىشقا، الله نىڭ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرىنىڭ دەۋىتىگە خۇددى ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ياردەمچىلىرى ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتىگە ئاۋاز قوشقاندەك ئاۋاز قوشۇشقا بۇيرۇيدۇ. ئىسا ئەلەيھىسسالام ھەۋارىيۇنلارغا غالىب ۋە بۈيۈك الله غا دەۋەت قىلىشتا ﴿الله غا كىملەر ياردەمچىلىرىم بولىدۇ؟﴾ دېگەن چاغدا ﴿ھەۋارىيۇنلار﴾ يەنى ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى ﴿« بىز الله نىڭ ياردەمچىلىرىمىز » دېدى﴾ يەنى سېنىڭ دەۋەت قىلىشىڭغا بىز ياردەم قىلىمىز ۋە بۇ يولدا بىز سېنى قوللايمىز، دېيىشتى. شۇڭا ئىسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى ئىسرائىل ئەۋلادىغا ۋە يۇنانلىقلارغا دەۋەت قىلىش ئۈچۈن شام زېمىنلىرىدا ياشايدىغان كىشىلەرگە ئەۋەتتى.

شۇنداقلا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ ھەج مەۋسۇملىرىدە مۇنداق دەيتتى: « پەرۋەردىگارىمنىڭ دەۋىتىنى تەبلىغ قىلىشىم ئۈچۈن ماڭا ياردەم بېرىدىغان ئادەم بارمۇ؟ شەك ـ شۈبھىسىزكى، قۇرەيشلەر مېنى پەرۋەردىگارىمنىڭ دەۋىتىنى تەبلىغ قىلىشىمدىن توستى ».

نەتىجىدە غالىب ۋە بۈيۈك الله مەدىنە ئەھلىدىن ئەۋس بىلەن خەزرەج قەبىلىلىرىنىڭ ئادەملىرىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ياردەم بېرىشكە مۇيەسسەر قىلدى. ئۇلار ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدى ۋە ياردەم بەردى. ئۇلار ئەگەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزلىرى تەرەپكە ھىجرەت قىلىپ كەلسە، ئۇنى ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلىدىغانلاردىن جان پىدالىق بىلەن قوغدايدىغانلىقىنى شەرت ئاساسىدا بىلدۈردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرى ئۇلار تەرەپكە ھىجرەت قىلىپ كەلگەندە، ئۇلار الله غا بەرگەن ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇردى. شۇڭا الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى ئۇلارنى ئەنسارلار (يەنى ياردەمچىلەر) دەپ ئاتىدى. بۇ ئۇلارنىڭ ئالاھىدە نامى بولۇپ قالدى. الله ئۇلاردىن رازى بولسۇن ۋە ئۇلارنى مەمنۇن قىلسۇن!

www.munber.org

ئىسرائىل ئەۋلادىدىن بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئىمان ئېيتقانلىقى ۋە يەنە بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭغا كاپىر بولغانلىقى توغرىسىدا

﴿**ئىسرائىل ئەۋلادىدىن بىر تائىپە ئىمان ئېيتتى، يەنە بىر تائىپە كاپىر بولدى**﴾ يەنى مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالام پەرۋەردىگارىنىڭ دەۋىتىنى قەۋمىگە تەبلىغ قىلغاندا ھەۋارىيۇنلار ئۇنىڭغا ياردەم بەردى. ئىسرائىل ئەۋلادىدىن بىر قىسىم كىشىلەر ئىسا ئەلەيھىسسالام يەتكۈزگەن دەۋەت بىلەن ھىدايەت تاپتى. يەنە بىر قىسىم كىشىلەر گۇمراھ بولۇپ، ئىسا ئەلەيھىسسالام يەتكۈزگەن دەۋەتتىن ئۆزلىرىنى چەتكە ئالدى. ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ئىنكار قىلدى. ئۇنى ۋە ئانىسىنى اللە نىڭ دەرگاھىدا ئېغىر گۇناھ بولىدىغان سۆزلەر بىلەن قارىلىدى. ئۇلار يەھۇدىيلاردۇر، ئۇلارغا قىيامەت كۈنىگىچىلىك اللە نىڭ لەنىتى بولسۇن.

ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئەگەشكەنلەرنىڭ ئىچىدىنمۇ بىر گۇرۇھ كىشىلەر ھەددىدىن ئېشىشقا باشلىدى. ئاخىرى ئۇنى اللە تائالا ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان پەيغەمبەرلىكتىنمۇ يۇقىرى دەرىجىگە كۆتۈرۈشتى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار پىرقە ـ پىرقە ۋە گۇرۇھ ـ گۇرۇھلارغا بۆلۈنۈپ كەتتى. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى: ئۇ ئاتا، ئوغۇل ۋە ئۇلۇغ روھتىن ئىبارەت ئۈچ ئىلاھنىڭ ئۈچىنچىسىدۇر، دېدى ۋە بەزىلەر: ئۇ اللە تائالادۇر، دېدى. بۇ ھەقتە سۈرە نىسادا تەپسىلىي بايان قىلىپ ئۆتكەن ئىدۇق.

ئىمان ئېيتقان تائىپىگە ﷲ تائالانىڭ ياردەم قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا

﴿**مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ ئۆز دۈشمەنلىرىگە قارشى تۇرۇشىدا يار ـ يۆلەكتە بولدۇق**﴾ يەنى خرىستىئان گۇرۇھلىرىدىن مۆمىنلەرگە دۈشمەنلىك قىلغانلارغا قارشى مۆمىنلەرگە ياردەم بەردۇق.

﴿**شۇنىڭ بىلەن مۆمىنلەر غالىب بولدى**﴾ يەنى ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلىبە قىلدى. ئەنە شۇ غەلىبە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلىشى بىلەن تولۇق ئەمەلگە ئاشتى.

ئىمام ئىبنى جەرىر ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: غالىب ۋە بۈيۈك اللە ئىسا ئەلەيھىسسالامنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىشنى ئىراد قىلغان چاغدا، ئىسا ئەلەيھىسسالام ياردەمچىلىرىنىڭ يېنىغا چىقتى. ئۇلار ئۆيدە ئون ئىككى ئادەم ئىدى.

ئۇنىڭ بېشىدىن سۇ تامچىپ تۇراتتى ئۇ: شەك ـ شۈبھىسىزكى، سىلەردىن ماڭا ئىمان ئېيتىپ بولۇپ ئاندىن ماڭا 12 قېتىم كاپىر بولىدىغانلار بار، دېدى. ئاندىن: سىلەردىن قايسىڭلار مېنىڭ سۈرىتىمگە ئۆزگەرتىلىپ مېنىڭ ئورنىمدا ئۆلتۈرۈلۈشكە، ئاندىن مەرتىۋىدە مەن بىلەن ئوخشاش بولۇشقا رازى بولىدۇ؟ دېدى. ئۆيدە ئولتۇرغانلارنىڭ ئىچىدىن ياشتا ئەڭ كىچىك بىر يىگىت ئورنىدىن تۇرۇپ: مەن رازى بولىمەن، دېدى. ئىسا ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: ئولتۇرغىن، دېدى. ئاندىن ئۇ ئۇلارغا ھېلىقى سۆزنى يەنە تەكرارلىدى. ھېلىقى يىگىت ئورنىدىن تۇرۇپ: مەن رازى بولىمەن، دېدى. ئىسا ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: ئولتۇرغىن، دېدى. ئاندىن ھېلىقى سۆزنى قايتا تەكرارلىدى. يەنىلا ھېلىقى يىگىت ئورنىدىن تۇرۇپ: مەن رازى بولىمەن، دېدى. ئىسا ئەلەيھىسسالام: ھەئە، ئۇنىڭغا سەن لايىقسەن، دېدى. ئاندىن كېيىن ئۇ ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈرىتىگە ئوخشىتىلدى ئىسا ئەلەيھىسسالام بولسا ئۆينىڭ تۈڭلۈكىدىن ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىلدى. ئۇنى تۇتقىلى كەلگەن يەھۇدىيلار ئۇنىڭ سۈرىتىگە ئوخشىتىلغان ئادەمنى تۇتۇپ چىقىپ، ئۇنى دارغا ئېسىپ ئۆلتۈردى. ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئىمان ئېيتقانلاردىن بەزى كىشىلەر 12 قېتىم كاپىر بولدى. ئۇلار ئۈچ پىرقىگە بۆلۈنۈپ كەتتى. ئۇلارنىڭ بىر پىرقىسى: اللە خالىغان مۇددەتكىچە بىزنىڭ

www.munber.org

ئارىمىزدا تۇردى، ئاندىن ئاسمانغا چىقىپ كەتتى، دېيىشتى بۇلار يەقۇبىيە پىرقىسىدۇ، يەنە بىر پىرقىسى اللە نىڭ ئوغلى بىزنىڭ ئىچىمىزدە اللە خالىغان بىر مۇددەتكىچە تۇردى، ئاندىن اللە ئۇنى ئۆز دەرگاھىغا ئېلىپ چىقىپ كەتتى، دېيىشتى. بۇلار نەستۇرىيە پىرقىسىدۇر، يەنە بىر پىرقىسى: ئىسا اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر، ئۇ ئىچىمىزدە اللە خالىغان مۇددەتكىچە تۇردى. ئاندىن اللە ئۇنى ئۆز دەرگاھىغا ئېلىپ چىقىپ كەتتى، دېيىشتى. بۇلار مۇسۇلمانلارنى تەشكىل قىلىدۇ. يەقۇبىيە پىرقىسى بىلەن نەستۇرىيە پىرقىسىدىن ئىبارەت ئىككى كاپىر پىرقە مۇسۇلمانلار ئۈستىدىن غەلىبە قىلىپ. نۇرغۇن مۇسۇلمانلارنى ئۆلتۈردى. ئىسلام نۇرى غۇۋا ھالدا داۋام قىلدى. ھەتتا اللە تائالا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكىچە شۇ يوسۇن بويىچە داۋاملاشتى.

﴿ئىسرائىل ئەۋلادىدىن بىر تائىپە ئىمان ئېيتتى، يەنە بىر تائىپە كاپىر بولدى﴾ يەنى ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ زامانىدا ئىسرائىل ئەۋلادىدىن بىر تائىفە كاپىر بولدى يەنە بىر تائىپە ئىمان ئېيتتى.

﴿مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ ئۆز دۈشمەنلىرىگە قارشى تۇرۇشىدا يار ـ يۆلەكتە بولدۇق، شۇنىڭ بىلەن مۆمىنلەر غالىب بولدى﴾ يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىش بىلەن ئۇلارنىڭ دىنىنى كاپىرلارنىڭ دىنى ئۈستىدىن غەلىبىگە ئېرىشتۈردۇق. بۇ قىسىمنى ئىمام نەسەئىمۇ رىۋايەت قىلغان.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈممىتى قىيامەت كەلگىچىلىك داۋاملىق ھەق ئۈستىدە ماڭىدۇ، ھەتتا ئۇلاردىن ئاخىر زاماندا كېلىدىغان مۆمىنلەر مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالام بىلەن بىر سەپتە تۇرۇپ دەججالغا قارشى ئۇرۇش قىلىدۇ. بۇ ھەقتە نۇرغۇن سەھىي ھەدىسلەر رىۋايەت قىلىنغان.

شۇنىڭ بىلەن سۈرە سەفنىڭ تەپسىرى تۈگىدى. جىمى ھەمدۇسانا ۋە مەدھىيە اللە تائالاغا خاستۇر.

www.munber.org